

## VIOLINISTIČKO NATJECANJE »VACLAV HUML« U ZNAKU VELIKIH DILEMA

Druga polovina mjeseca sličnija ove godine bila je u Zagrebu obilježena vrlo značajnom glazbenom manifestacijom. Održano je Prvo međunarodno violinističko natjecanje »Vaclav Huml« na kojem je sudjelovalo sedamnaest od trideset prijavljenih mladih violinista, uglavnom iz evropskih zemalja. Većina naših prijavljenih kandidata je odustala pred samo natjecanje.

Moram konstatirati da je Prvo međunarodno violinističko natjecanje mladih umjetnika »Vaclav Huml« održao u nas u jeku latentne krize violinističke pedagogije i andragogije, kako na srednjim školama tako i na glazbenim akademijama. Činjenice govore da je sam Huml odgojio veliki broj vrsnih violinista koji su kasnije zauzimali istaknuta mjesta u našim orkestrima, da je mnogo manje uspjeha imao u stvaranju vrhunskih violinista-solista. Osim toga, Huml nije svoje znanje prenio na nekoliko svojih perspektivnih studenata koji bi njegovu »školu« mogli nastaviti. Pored svega toga, Huml nije napisao niti jedan priručnik za učenje violine. Nakon njegove smrti nastala je prilična praznina koja niti do danas nije popunjena.

Slušajući u svim fazama ovo natjecanje dolazi se vrlo lako do zaključka da s našom violinističkom pedagogijom i andragogijom dosta toga nije u redu i da naši mladi umjetnici zaostaju za svojim inozemnim vršnjacima za nekoliko kopalja. Vrlo lako se iz svega može zaključiti da se o postojanju nekakve »Zagrebačke violinističke škole« uopće ne može govoriti. Ovakvi termini su se počeli upotrebljavati bez ikakve podloge, što je bio slučaj s takozvanom Stančićevom glasoviračkom školom, iako je poznato da s iznimkom tri ili četiri pijaniste nitko od naših glasovirača iz Zagreba nije izašao iz skromnih jugoslavenskih okvira, a da ne govorimo o pedagoškim ili andragoškim rezultatima.

Treba ipak konstatirati da se uvjeti života i rada mladih violinista iz inozemstva mnogo razlikuju od uvjeta naših mladih umjetnika. Za vrijeme studija u Poljskoj i SSSR-u sve je usredotočeno na studij mladog umjetnika koji tijekom studija ima mnogo puta priliku svirati s velikim simfonijskim orkestrom, ima potpuno riješena pitanja stanovanja i stipendije, oslobođen je vojnih obaveza itd., što nije slučaj u našim prilikama.

Mislim da je pouka s natjecanja u Zagrebu značajna, jer smo godinama u svim našim republikama uporno šutjeli o činjenici da smo na ovom polju postigli mršave rezultate. Zato nakon ovog natjecanja ne bismo ponovno trebali zatvarati oči i pustiti da sve opet ide po starom. Koliku će pouku iz svega ovoga izvući naši violinistički stručnjaci, to ne znam jer ih je vrlo mali broj pratio ovo natjecanje. Tome treba dodati da je natjecanje pratilo premali broj učenika i studenata srednjih škola i glazbenih akademija, što je više nego zabrinjavajuće, jer se mladim ljudima pružila jedinstvena prilika da čuju na koji se način svira violina.

Nivo ovog natjecanja bio je i u interpretativnom i u tehničkom pogledu na zavidnoj visini, što samo dokazuje da su Poljaci, Sovjeti, Nijemci, Rumunji i drugi otišli toliko daleko u podučavanju violine da ih mi nismo u stanju ni pratiti. U takvoj konstelaciji nisu naši violinisti, a posebno zagrebački, imali što tražiti. Žiri na čelu sa slavnim violinistima Szeryngom i Bezrodnim imao je u svojem sastavu čak četiri profesora violine iz Jugoslavije. Uvjeren sam da se žiri na međunarodnim natjecanjima ne bi smjeli ovako sastavljati, jer moramo znati da je u žiriju bio i naš sunarodnjak Ljerkko Spiller, koji već godinama djeluje u

Argentini, i naklonjeni nam naturalizirani Austrijanac Josef Sivo porijeklom iz Subotice. Pitam se što bi ovako sastavljen žiri učinio da su se naši mladi violinisti barem nekako mogli mjeriti s inozemnim mladim umjetnicima? Ako tome dodamo da je isforsirana podjela prve nagrade mladom sovjetskom umjetniku Ambarcumjanu uslijedila više zbog toga što je njegov profesor Bezrodni sjedio u žiriju, onda se postavlja otvoreno pitanje o poštenju i svrsishodnosti ovakvog žirija. Žiri je već na samom početku napravio nekoliko velikih grešaka koje se kasnije nisu dale ispraviti, pa je na kraju došlo do nekoliko sasvim grotesknih situacija. Već u prvoj fazi natjecanja u kojoj su svi natjecatelji svirali Adaggio i Fugu iz Bachove Sonate za violinu solo u g-molu, dva Paganinijeva kapriča prema vlastitom izboru i prvi stavak iz Jarnovičeva Koncerta za violinu u A-duru došla su na vidjelo sva imena kasnijih dobitnika, iako je predstavnik Makedonije Dimčevski, koji je svirao loše, prepušten u slijedeću fazu. Ista situacija se dogodila i s Austrijancem Peterom Hrdličkom, koji je svirao s vrlo labilnim intonacijama poput Dimčevskog, ali je navodno zbog mladosti (sic!) prepušten u drugu fazu. Zagrepčanina Kukulja nisu pustili opravdano dalje, dok je kod Firsta (iako je svirao također vrlo slabo) učinjena benevolentna gesta prema gradu-domaćinu, pa se i on neopravdano našao u drugoj fazi. Sve ove greške se kasnije nisu mogle popraviti, što je ostavilo bez obzira na poznata imena u žiriju gorak okus i osjećaj nelagodnosti. Nekoliko naših predstavnika iz drugih republika nije opravdano propušteno u daljnju fazu. Nerazjašnjivo je ostalo kako izvršni Rumunji Emil Silviu Ciobota nije dobio vizu za daljnje natjecanje. Druga faza donosi daljnja iznenađenja. Firsta i Hrdličku ne propuštaju dalje što je trebalo biti učinjeno ranije. Dimčevskog s malo boljim sviranjem ponovno propuštaju, izvršnu Rumunjku Petrovici eliminiraju (!!!) kao i Nijemca Poppa, dok ostali idu dalje u treću fazu. Poseban i najbolji dojam na natjecanju ostavlja Kanađanin našeg porijekla Philippe Đokić; izvršno sviraju Poljakinja Górzynská, Sovjet Ambarcumjan i Čehoslovak Pergler. Završno ocjenjivanje sa šest preostalih natjecatelja dovodi mlade umjetnike pred orkestar Zagrebačke filharmonije s dirigentom Mladenom Bašićem. Orkestar svira kao na vašaru. Đokić svira svojeg Sibeliusa predivno i daje naslutiti da mu prva nagrada neće izbjći. Górzynská svira Mendelssohnov koncert s prekrasnim tonom i velikim muzikalitetom, Ambarcumjan Sibeliusa s prevelikim tonom, Dimčevski Laloe neprecizno i tonski vrlo nesigurno, Pospichal iz Čehoslovačke Brahmsa s onim prekrasnim drugim stavkom kultivirano, dok Pergler izvodi Šostakovičev Koncert u a-molu upravo virtuozno. Budući da organizatori nisu na vrijeme osigurali note za orkestar, u posljednji trenutak preuzima glasovirsku pratnju poznata umjetnica Ljerkka Pleslić-Bjelinjski koja još jednom potvrđuje svoje izuzetne mogućnosti.

Krajnji rezultat mnogobrojnih ustupaka i obzira stručnog žirija nije ni mogao biti realan, pa tako Górzynská i Ambarcumjan dijele prvu nagradu »Zlatko Baloković«, drugu nagradu dobiva Đokić, treću Pergler, četvrtu Dimčevski (neopravdano), a petu Pospichal. Posebnu nagradu »Férenc Pálino« dobiva Pergler, a nagradu »Henryk Szeryng« Górzynska, dok se nagrada »Croatia concerta« dodjeljuje violinistici Petrovici, čime se vjerojatno željela ublažiti prerana eliminacija ove talentirane umjetnice; Jarnovičevu nagradu vezanu uz nastup na Dubrovačkim ljetnim igrama dobiva Christoph Poppen iz SR Njemačke.

Duboko sam uvjeren da će jedno ovakvo skupo natjecanje sa svim svojim objektivnim teškoćama imati u sadašnjem trenutku slabi utjecaj i stimulans na našu violinističku pedagogiju i andragogiju, jer će

morati proći još mnogo godina da se stanje popravi u cijeloj Jugoslaviji.

Pa i diskusija Klima-Turkalj — »Croatia concert« koja je ukazala na većinu činjenica o kojima ovdje govorim i u kojoj u zagrebačkom »OKU« niti jedna strana nije ni malo odustala od svojih postavki pokazuje dva različita aspekta pristupa organizaciji ovakvih natjecanja. »Croatia-concert« ne želi akceptirati niti jednu primjedbu i zatvara poput naših violinističkih pedagoga i andragoga oči, dok Klima i Turkalj napadaju jedno natjecanje i zbog trošenja velikih sredstava, iako se ne usuđuju napasti recimo propalu Opernu sezonu u Puli u organizaciji Koncertne direkcije Zagreb, kada je zbog loše organizacije i nemara kroz prozor bačeno na ulicu oko milijardu starih dinara, a da nitko za to nije odgovarao.

Zagrebačka glazbena publika je pokazala veliki interes za natjecanje »V. Humla«. Tehničku realizaciju je imalo u svojim rukama Društvo muzičkih radnika »Croatia-concert«. Ova organizacija se pokazala djelotvornom da organizira ovakva natjecanja. Spomenuo bih na kraju da je »Jugoton« snimio i posebnu gramofonsku ploču na kojoj sviraju Humlovi učenici, a da su Gorzynska i Ambracumjan nastupili u Zagrebu sa Zagrebačkom filharmonijom na redovnom abonentskom koncertu.

Siniša Hrestak

## KONCERT »COLLEGIUM PRO MUSICA SACRA«

»Collegium pro Musica sacra« priredio je dva koncerta u Dubrovniku, u dominikanskoj crkvi, 1. i 2. svibnja. Prve večeri mješoviti zbor Collegiuma izvodio je skladbe iz zapadnoevropske duhovne glazbe:

W. Dufay: *Kyrie*

L. Viadana: *Exultate Justi*

Gregorijanski koral: *Graduale, Sequentia in die Paschae*

L. Vittoria: *Ave Maria*

A. Scarlatti: *Exultate Deo*

A. Vivaldi — Bach: *Koncert za orgulje u a-molu*

A. Vivaldi: *Gloria*

Zbor Collegiuma pod vodstvom sestre Imakulate Malinka zvučao je vrlo usklađeno i stilski ujedinjeno, što je i muzikalna dubrovačka publika osjetila, nagradivši ih dugotrajnim pljeskom. Teško je izdvojiti posebno uspjele točke. Od gregorijanskog koral (sa solisticom Cecilijom Pleša) preko izvrsne interpretacije Viadane i Scarlattija, do završne točke (Vivaldi: Gloria), koja je okrunila uspjeh te večeri, sve je bilo na dostojnoj razini.

Dobro pogođena tempa, tehnička ležernost u brzim stavcima te izvrsni solisti: Ivanka Boljkovec i Cecilija Pleša, uz pouzdanu orguljsku pratnju Mate Leščana učinili su izvedbu vrlo atraktivnom. Vivaldijev koncert u a-molu u izvedbi Mate Leščana zvučao je stilski korektno, osim nešto nemirnog zadnjeg stavka. Šteta da nije bilo još više slušača.

Na programu druge večeri bila su djela domaćih autora — minijature iz Cithara Octochorda u obradi Ive Kokota za ženski zbor (*Ave Maria, Gospoja si milostivna, Zdravo Marijo*) te *Zdrava Devica* (obrada Mate Leščana) za mješoviti zbor. Od solističkih točaka izvela je s. Cecilija Pleša izvrsnu popijevku Stanka Šimunića: *Pri kamenitim vratih* (kajkavski tekst D. Domjanića) te o. Josip Soldo dvije popijevke Mate Leščana: *Spomen na Mariju Bistricu* (D. Domjanić) te *Okreni lice* (A. Jakšić) — svojevrstne duhovne šansone.

Ženski zbor nastupio je još jednom sa Vidakovićevom himnom *Zdravo, o moj anđele* (Salve mi angeli) — na motive »Dies irae«, u kojem je došlo do izražaja kristalno jasna zvučnost ženskih glasova.

Dvije vrlo lijepe skladbe — Klobučarevu: *Zdrava si Marije* i Županovićevu: *Sibensku molitvu* donio je

mješoviti zbor u veoma skladnoj interpretaciji. Tu su se istakli solisti: sonorni bas Marijan Jurišić te mezzosopran Cecilija Pleša. Nakon toga slijedila je Duganova *Toccata u g-molu*, koju je koncizno i temperamentno izveo Mato Leščan. U toj skladbi došla je do izražaja transparentna zvučnost prekrasnog baroknog instrumenta glasovite njemačke firme von Beckerath.

Na kraju koncerta izvedena su još tri koncerta Vinka Jelića (*Oculi tui* — mezzosopran, *Bone Jesu* — duet mezzosopran i sopran te *Virgo prudentissima* — (mješoviti zbor i orgulje) i prekrasni *Quam pulchra es* — Ivana Lukačića. Ponovno smo čuli odlične soliste: Ivanku Boljkovac, Ceciliju Pleša, Josipa Soldu i Marijana Jurišića.

Zbor Collegium pro musica scara pod sigurnim vodstvom Imakulate Malinka ostvario je tako dva izvrsna koncerta, zanimljiva i po svojoj koncepciji i po stilski primjerenosti, umjetničkoj izvedbi, šireći time poruku »musices sacrae« diljem naše zemlje, u ovom našem profanom i jeftinom ukusu sklonom vremenu.

M. O.

## GLAZBENI ŽIVOT U RIJECI DRUGOM POLOVICOM 1976/77

7. veljače 1977. gostovao je u Rijeci (dvorana »Neboder«) beogradski pjevački zbor »Collegium musicum« pod ravnanjem Darinke Matić-Marović, dok su solistice zbora bile Vera Milčić, Svetlana Bojević, Dragana Milojević i gost večeri Dimitrije Golemović. Ovaj ženski zbor predstavio je vrlo široki raspored od Monteverdija do naših dana, i teško je izdvojiti nešto što je bilo najbolje. Naime, neposrednost pjevačica tijekom izvedbe, iz čega struji ljubav za poziv, pa umjetnički vrhunske interpretacije, bilo u poznavanju stilova, bilo u doživljavanju tzv. nove glazbe, sve se to sliče u jednu reljefnu cjelinu koja je upravo magijski djelovala i ponijela slušatelje u delirij. Bila su dva koncerta: za Muzičku omladinu (popodne) i za građanstvo ( navečer).

8. veljače gostovao je u naslovnoj ulozi Rossinijeve opere *Seviljski brijač* talijanski bariton Mario D'Anna, koji je uz gosta Antona Možinu iz Sarajeva, te uz domaće: Anu Karlović, Franju Godeca, Dinka Lupija, pod ravnanjem Vladimira Benića ostvario vrlo vrijednu pjevačko-glumačku cjelinu i nosio predstavu.

14. siječnja Opera je izvela u stiliziranom dekoru, a u stilu koncertno-oratorijske izvedbe i u suvremenim kostimima, operu Chr. Willibalda Glucka *Orfej*; izvedbom je ravnao Vladimir Benić, a u ovom obliku je na pozornicu postavio Vladimir Ružđak, dok je zborovođa bio Krunoslav Kajdi. Mira Zidarić (Orfej) je svojim toplim altom osvojila slušatelje iskrenošću i kulturom interpretacije, Zorka Wolf (Euridika) svojim plemenitim sopranom posebno se istakla u duetu s Orfejem, a Sonja Pečar-Karabaić ostala je na korektnom ostvarenju. Vladimir Benić postigao je izjednačenu zvukovnu cjelinu, tako da je izvedba bila od gledališta srdačno primljena i ponovljena je 19. ožujka.

28. veljače u »bijelom«, baroknom salonu Pomorskog i povijesnog muzeja, nizozemski kvartet »Gaudeamus« u sastavu: Friedrich Max Werner, I. violina, Jan Wittenberg, II. violina, Hans Neuburger, viola i Paul M. Hendriks, violončelo, održali su koncertno veče na kojemu su predstavljene skladatelji našeg vremena: Webern, Stravinski, Baaren, Pijper, Raxach i Nakamura. Pri izvedbi se mogla osjetiti upravo savršena usviranost izvoditelja, koji su ovu neobičnu glazbu, odnosno nov glazbeni izraz za većinu slušatelja, sugestivno prenosili na nazočne a ovi su osjetili da u tim osebnim harmonijama i šumovima struje novi glazbeni sokovi. To je bio i razlog da su slušatelji kao bez neke opterećenosti prihvatili ovaj novi zvuk vrlo neposredno i čak iznudili dva dodatka u istom stilu.